

Tāfea mo e ngaahi mahaki fetuku 'e he namú

Ngaahi fakamatala ki he founga malu'i mei he ngaahi mahaki fetuku holo 'e he namú hili ha tāfea pe 'uha lōvai

Tongan | Lea Fakafonua

OFFICIAL

Hili ha tāfea pe 'uha lōvai, 'oku fakafanau pea movete 'a e fanga namú 'i he ngaahi anoano vai 'oku kei toe. 'E lava 'e fanga namú 'o fetuku pea fakamovete 'a e ngaahi mahaki kapau tenau u'u koe.

Ko e founga lelei taha ki hono malu'i mei he ngaahi mahaki fetuku holo 'e he namú ko e faka'ehi'ehi mei hono kai 'e he namú!

Ko e ngaahi mahaki fetuku holo 'e he namú 'i Vikatōliá 'oku kau ai 'a e ngaahi vailasi Ross River, vailasi Barmah Forest, vailasi Murray Valley Encephalitis (MVE) mo e Japanese Encephalitis (JE). Ko e ongo vailasi JE mo e MVE 'e lava ke na fakatupunga 'a e puke lahi mo e mate he kakai 'e ni'ihī. 'Oku 'atā ki ha fa'ahinga makehe pē ke nau ma'u ta'etotongi 'a e huhu malu'i ki he JE, vakai ki ho'o Toketaá kapau 'okú ke kau ai. Fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i JEV 'e lava ke ma'u heni.

Malu'i koe mei he u'u 'a e namú!

- 'Ufi'ufi' ho sinó. Tui 'a e vala lōloa, ngatōtō, pea lanu maama.
- Ngāue'aki 'a e me'a tuli namu 'a ia 'oku 'i ai 'a e picaridin pe DEET.
- 'Oua na'a ngalo 'a e kauleká - vakai'i ma'upē 'a e leipolo fakahinohino 'i he me'a tuli 'inisēkité. Ko e pepeé, fana pe vali pē 'a e me'a malu'í 'i honau valá kae 'ikai ko honau kilí. 'Oua 'e 'ai ki he nima 'o e ki'i pēpē pe ko e ki'i leka valevalé.
- 'Oua te ke 'alu ki tu'a kapau 'okú ke sio 'oku namua 'a tu'a, tautefito ki he efiáfí 'o ka taaitō 'a e la'ā mo e hengihengí, 'a ia ko e taimi ia 'oku lahi ai 'enau u'ú.
- Mohe 'i loto 'i ha tainamu kapau 'okú ke 'i tu'a pea 'ikai malu'i 'aki koe ha me'a tuli namu.
- Ngāue'aki 'a e me'afana langó, faka'ahunamu, pe ko ha me'a tuli namu 'oku palaki ki he 'uhilá 'i he feitu'u 'oku mou fakatahataha ki ai pe kai afí.
- Faka'ehi'ehi mei he 'ēlia taanoano', pea nofo ma'u 'i fale ka alalava.

'Ātakai 'o ho falé

- Fakamaha 'a e vaí mo hiko e ngaahi koniteina vai 'e lava ke fakafanau ai 'a e namú kau ai 'a e ngaahi kane, va'e me'alele motu'a, vai tauhi'anga fanga ki'i ika, ha tangikēvai 'oku 'ikai sila'i tāpuni, mo e ngaahi tuku'anga poti 'akaú.
- Ko e ngaahi koniteina vai ko ia 'i he falé 'oku totonu ke hua'i ma'upē tu'otaha 'i he uike.
- Malu'i kotoa 'a e ngaahi matapā sio'atá, matapā hū'angá, fanga ki'i avaava hū'anga 'ea 'i he falé, pe ko ha fa'ahinga hū'anga pē 'aki 'a e uaea namú.
- Hiko 'a e vevé pe 'akau 'oku tupu 'i he ngaahi fakatafengá.
- Fakasi'isi'i 'a e ngaahi toka'anga vai takatakai 'i he 'apí.
- Vakai'i ma'u pē 'a e ngaahi me'a sivi malu'i 'o e tangikē vaí pe 'oku kei malu pea fetongi 'a e uaea 'oku maumaú.

Feitu'u 'e ma'u mei ai 'a e tokoní

Kapau 'oku 'i ai hao fa'ahinga tu'unga fokoutua fakaesino, sio ki ho'o Toketā, pe tā ki he Nurse-On-Call 'i he 1300 60 60 24. 'I ha me'a fakatu'upakē, tā ki he 000. Ki ha tokoni kehe, fetu'utaki ki he kaunisolo 'i ho'o feitu'ú.

Ke ma'u 'a e fakamatala ko ení 'i ha founa 'atā mo faingofua, 'īmeili pph.communications@health.vic.gov.au

